Grigore Constantinescu

Comuna

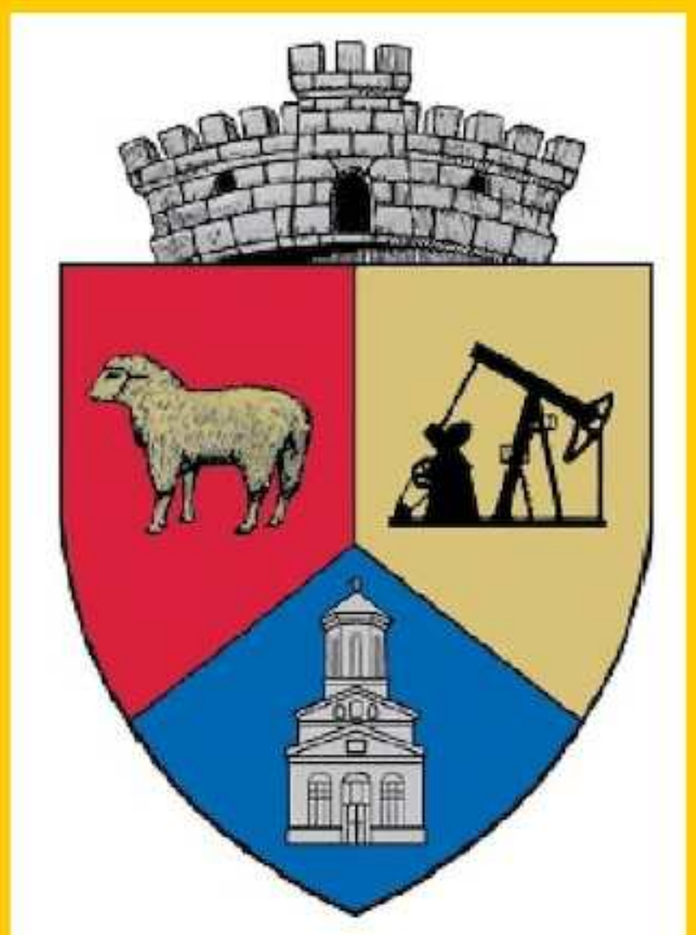

MOŞOAIA

PITEŞTI MMXV

MOŞOAIA

COMPONENŢĂ: Comuna este formată din 7 sate: **Moşoaia**; Bătrâni; Ciocănăi; Dealul Viilor; Hinţeşti; Lăzăreşti; Smeura.
DISTANŢA FAŢĂ DE REŞEDINŢA JUDEŢULUI: 16 km.
SUPRAFAŢĂ: 44,3 km^2.
POPULAŢIE: 5.693 locuitori [2.833 M + 2.860 F] (2011).

ATESTARE DOCUMENTARĂ:

Hinţeşti – 1495 [7004] septembrie 4 (DIR, XIII-XV, B, ŢR, doc. 243).

În contextul localităților componente, cea mai veche atestare documentară se consemnează în cazul satului Hințești.

Așezarea este atestată documentar inițial în hrisovul emis de cancelaria domnească a voievodului Vlad Călugărul la 4 septembrie 1495, prin care se dăruia Mănăstirii Glavacioc o branişte la Slatina, domnitorul poruncind, printre altele, slujbașului său: „Și tu, Tatule de la Hințești, iată te-am pus domnia mea vătaf ca să-mi păzești acea branişte !”.

Sit arheologic: Existenţa anterioară a unei comunităţi umane pe teritoriul actual al localităţii de reşedinţă este atestată prin tezaurul monetar geto-dacic format din monede imitaţii de tip Filip al II-lea, descoperit în cursul unor lucrări agricole curente.

TOPONIMIE:

- **Bătrâni** – toponim format pe baza apelativului cu sens de „moşi-strămoşi” – atestând vechimea aşezării în raport cu localităţile învecinate.
- **Ciocănăi** – toponim-poreclă evocând una dintre ocupaţiile localnicilor; format pe baza apelativului regional *ciocănău* ≈ „ştiulete de porumb”.
- **Dealul Viilor** – toponim topografic compus, format din substantivul *Dealul*, care relevă o caracteristică a reliefului pe care s-a constituit aşezarea + determinativul *Viilor*, confirmând prezenţa viţei de vie în zonă şi, implicit, o ocupaţie de bază a locuitorilor.
- **Hinţeşti** – toponim de provenienţă incertă; un apelativ posibil: *hintă* ≈ „leagăn”, ar putea evoca forma terenului în care s-a constituit aşezarea + sufixul colectiv *–eşti*, indicând organizarea socială pe bază de obşte a aşezării.
- **Lăzăreşti** – toponim topografic interpretat ca derivând din apelativul *laz* ≈ „teren defrişat, curătură; loc îngrădit, colină; pădure tăiată”, sau format din eponimul *Lazăr* + sufixul colectiv *–eşti*, care indică organizarea socială pe bază de obşte a aşezării.
- **Moşoaia** – toponim derivat din apelativul *moş* + sufixul augmentativ *–oaia* (cu sens de „soţia moşului”), indicând pe deţinătoarea terenului pe care s-a constituit aşezarea.

Toponimiştii universitari: G. Giuglea, M. Mocanu, O. Proca şi G. Ţepelea menţionează textual, în studiul «Argeşul în lumina toponimiei»: „Numele *Moşoaia* ar proveni de la întemeietorii satului, un moş şi o moaşă (soţia moşului). Stingându-se din viaţă moşul, a rămas stăpână a averii soţia sa, moaşa, care având o oaie, a fost numită de ceilalţi «moaşa cu oaia», de unde numele actual al comunei Moşoaia.”. <sic !>

- **Smeura** – toponim topografic evocând natura terenului pe care s-a constituit aşezarea; toponim format pe baza apelativului *zmeură* (Rubus idaens).

SPECIFIC ARHITECTURAL:

Arhitectură populară tradiţională caracteristică aşezărilor situate în Câmpia înaltă a Piteştilor. Casele foarte vechi se construiau din cununi de bârne de secţiune rectangulară îmbinate în „cheie", la extremităţile pereţilor. Temeiele de stejar erau aşezate pe lespezi de piatră, plasate la limitele unghiulare ale construcţiei. În majoritatea cazurilor, casele prezintă un plan bicameral (tindă + odaie de locuit). Un foişor dispus asimetric, pe axul de intrare, creează un spaţiu suplimentar, asigurând legătura dintre interior şi exterior.

Foişorul prevăzut cu un acoperiş în trei ape, subdimensionat, racordat la apa frontală a acoperişului casei este susţinut pe stâlpi ciopliţi fixaţi în cosoroabe amplu decorate. Foişorul este închis pe două laturi cu un pălimar înalt de circa un metru, placat cu scândurele dispuse vertical. O frecvenţă considerabilă înregistrau, în comună, povernele (construcţii special amenajate, cu acoperişul în patru ape surmontat de un alt acoperiş în două ape, fixat deasupra coamei, care proteja orificiul de evacuare a fumului.

În domeniul artei populare, s-au remarcat, în fazele finale ale concursurilor naţionale organizate în perioada anilor 1956–2006, meşterii din localitate care au obţinut premii ori menţiuni pentru împletituri din papură: Elisabeta Dumitru, Gheorghe Necula şi Dumitra Popa. Meştere renumite în arta ţesutului şi a cusutului: Ileana Bulacu (n. 1930), Dumitra Haţescu (n. 1910), Ioana Lupu (n. 1893), Eugenia Mincu (n. 1941), Dumitra Ristea (n. 1942) erau specializate în confecţionarea: iilor, cămăşilor bărbăteşti, fotelor, prosoapelor, şervetelor, feţelor de masă, mileurilor pe care le vindeau în târgurile din zonă.

Marin Alexandru Manea, născut în anul 1931, actualmente, domiciliat în Târgovişte, „meşter lemnar şi sculptor", a participat la târgurile meşterilor populari organizate la Muzeul Ţăranului Român sau la Muzeul Satului din Bucureşti şi la expoziţii de gen din: Bucureşti, Buzău, Craiova, Piteşti, Paris [1987]. A realizat macheta pentru monumentul eroilor din Moşoaia.

Absolvent al Şcolii populare de artă din Piteşti, pictorul Nicolae Măidan (n. 1952) este renumit prin portretele şi compoziţiile sale în ulei.

Din amplul repertoriu al folclorului coregrafic zonal, elemente de particularizare locală prezintă dansurile: Basarabeasca, Brâuleţul de la Smeura, Căluşul, Căzăceasca, Minţita, Mândruliţa, Moldovenească, Unghinească, Ursăria.

PATRIMONIUL CULTURAL-ISTORIC:

✚**Biserica** «Adormirea Maicii Domnului» + «Sf. Nicolae» **Băsângeşti** [1883-1887]~ctitorită de Constantin Matei, conform planului arh. Gheorghe Nicolae •intervenţii: consolidare [1963-1964] •pictură murală: Nicolae Ionescu [1887]; Ion Diaconu-Rm. Vâlcea [1965].

✚**Biserica** «Adormirea Maicii Domnului» + «Sf. Nicolae» **Ciocănăi** –[▲]– ctitorită, în anul 1840, cu cheltuiala „diaconului Ioan Nedelea, Mariia diaconiţa, preotului Mihai, Dumitra prioteasa, Florea diacon, Floaria diaconiţa, Stan ot Vaţa" – menţionaţi în pisania bisericii şi în pomelnicul din proscomidiar, diaconul Nedelea donând „18 prăjini în Gura Porţişoarii"; biserica a fost construită în locul unei biserici „pe altarul căreia, a crescut un arţar îngrijit cu sfinţenie".

Biserica, de plan dreptunghiular, absidat poligonal la altar, are o turlă deasupra pronaosului.

Pictura murală originară a fost realizată de „smeriţii zugravi Stan postelnic ot Vaţa şi Constantin zugrav"; portretele ctitorilor realizate în pronaos înfăţişează pe: „Mariia diaconeasa, Dumitra prioteasa, Nedelea Ion diacon, Florea diacon, popa Radu Bercior, Dumitra prioteasa, Floria diaconeasa, Neacşu, Despa, Ioan Postelnicel, Mariia postelniceasa". Scena pictată în exterior imaginând moartea conferă monumentului religios un interes iconografic special. În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: Cazanie [1834], 12 Mineie [1852], Triod [1856], Evanghelie [1891], o icoană pictată pe lemn de Stan zugrav [1840] ş. a.

✚Biserica «Adormirea Maicii Domnului» Hinţeşti [1876-1879]~ctitorită de Stan Şerban, Ion Ungureanu, Marin Tudorache •intervenţii: adăugarea pridvorului [1916]; reparaţii curente [1945]; repararea acoperişului [1962] •pictură murală: Gheorghe Stoenescu [1879]; restaurată de Ion Dogariu din Potcoava-Olt.

✚Biserica «Sf. Dumitru» Lăzăreşti [1886]~ctitorită de către Ioan Rădulescu şi soţia sa •intervenţii: consolidare [1910]; reparaţii curente [1969] •pictură murală: anonim [1886]; repictare de Nicu Ioana-Vâlcele [1969].

✚Biserica «Sf. Treime»+«Cuvioasa Paraschiva» Piscul Moşului –[▲]– ctitorită de „George Dolofan, principalul osârduitor, şi cei ce au binevoit a ajuta: Paraschiv Stoica, Florea Dican ş. a.", în anul 1896, pe structura unei biserici din anul 1406 (!), distruse de turci. Reparaţii: 1916 (adăugare pridvor), 1946, 1969-1970 (refacerea turlei). Plan dreptunghiular cu absidă poligonală decroşată şi pridvor închis; turlă octogonală pe bază pătrată deasupra pronaosului. Decoraţie exterioară formată din: cornişă zimţată, arcade în mâner de coş sprijinite pe coloane – la pridvor.

Pictură murală în ulei, realizată de zugravii Nicolae Ionescu şi Simeon, în 1896; restaurată în 1970. În pridvorul bisericii, a fost transferată, de pe câmp, pentru a nu fi distrusă de către cei direct interesaţi, întrucât era semn de hotar, o importantă **cruce de piatră** [7249] –[▲]– cuprinzând actul de slobozenie dat locuitorilor satului de marele proprietar Ion Bălăceanu. În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: Mineie [1891], Tipic [1893], Apostol [1894] şi icoane pictate pe lemn de Nicolae Ionescu, în sec. XIX: „IH", „MDP", „SIB", „SAMG", „CP" ş. a.

✚Biserica «Adormirea Maicii Domnului» +«Sf. Filofteia» Smeura [1883-1885]~ctitorită de Marin Burnei, soţia sa, Tudora, preotul Stan duhovnicul, soţia sa, Ştefana, Ion Glonţ, Dumitru Grigorescu ş. a. •intervenţii: reparaţii [1956, 1972, 1996] •pictură murală: Ilie zugravul [1885]; Iancu Constantinescu-Craiova [1957].

✝Cruce de piatră: **Moşoaia**: 1741 [7249] iunie 25 –[▲]– în pridvorul Bisericii Piscul Moşului.

✝Monument eroi: **Moşoaia** [1916-1918]; (1922) – lângă Căminul cultural Moşoaia.

În cursul luptelor pentru apărarea unității și independenței naționale a României, au căzut eroic la datorie 145 locuitori ai comunei Moșoaia, numărul eroilor menționați nominal în monumentalul volum «Argeș. Cartea eroilor» fiind raportat la evenimente de importanță fundamentală în istoria neamului românesc: Primul război mondial [121], Al doilea război mondial [24].

IN MEMORIAM

✪ **BERECHET ŞTEFAN** [1885-1946] – profesor universitar, specialist în istoria dreptului vechi românesc, traducător. Opera: «Două documente moderne bulgare» [1918], «Documente slave de prin arhivele ruse» [1920], «Schiţă de istorie a legilor vechi româneşti. 1632-1806» [1928], «Legătura dintre dreptul bizantin şi românesc. Izvoadele» [1937], «Dreptul vechilor noştri ierarhi în judecata mirenilor» [1938]. Traduceri din limbi slave. Colecţionar de documente istorice.

✪ **GĂISEANU MARIN** [Ciocănăi, 1912-2002] – profesor, critic şi istoric literar, traducător. Opera: «Personalitatea estetică a lui Eminescu», «Estetica lui Schiller», «Strat, substrat şi adstrat în limba română»; traduce, din Paul Verlaine, «Poeme saturniene» [2001]; «Album zoologic» [2001].

✪ **POPESCU DUMITRU** [1874-1949] – preot, profesor doctrine teologice; publicist. Activitate ecleziastică şi didactică: Seminarul teologic „Nifon" din Bucureşti, Biserica ortodoxă română din Paris, Facultatea de teologie din Chişinău. Autorul volumelor semnate Dumitru Popescu-Moşoaia: «Studiu istoric exegetic asupra Epistolei către Coloseni» [1901], «Şase cuvântări despre război» [1916], «Crăciunul bucuriei» [1925].

✪ **POSTELNICESCU ION** [1884-1959] – preot, profesor de religie; licenţiat în teologie şi drept; preot la Biserica „Sf. Vineri" din Piteşti; protoiereu al circumscripţiei Argeşul de Jos [1932-1934;1935-1940]; fondator al Societăţii culturale „Argeşul"; deţinut politic anticomunist

[1952-1954; 1959 – mort în Închisoarea Sighetu Marmaţiei. Cruce comemorativă la Biserica „Sf. Vineri" din Piteşti.

✪ **POSTELNICESCU M. ION** [1922-1985] – profesor de geografie; inspector şcolar, publicist; colaborator la elaborarea unor monografii, printre care «Contribuţii la istoria forajului sondelor de petrol şi gaze în judeţul Argeş» [1971]. Membru al Societăţii de ştiinţe geografice din România.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Grigore Constantinescu– *Argeșul monumental – enciclopedie patrimonială*, Pitești, 2011, p. [543-546] – 312-313.

D. Dumitrescu– *Moşoaia*, 1946, 6 p.; Radu Creţeanu, Marin Branişte– *Biserica Cuvioasa Paraschiva din Moşoaia (Judeţul Argeş) şi crucea de interes istoric din pridvorul ei,* BOR, 1968, nr. 11-12; Viorel Drugău, Tiuţa Drugău, Liviu Mari, Constantin Vărăşcanu– *Monografia comunei Moşoaia,* Piteşti, 2009, 230 p.; http://judete.biz/localitati-arges/; Ion Popescu-Argeşel – *Judeţul Argeş*.

–[▲]– Monument istoric şi de artă

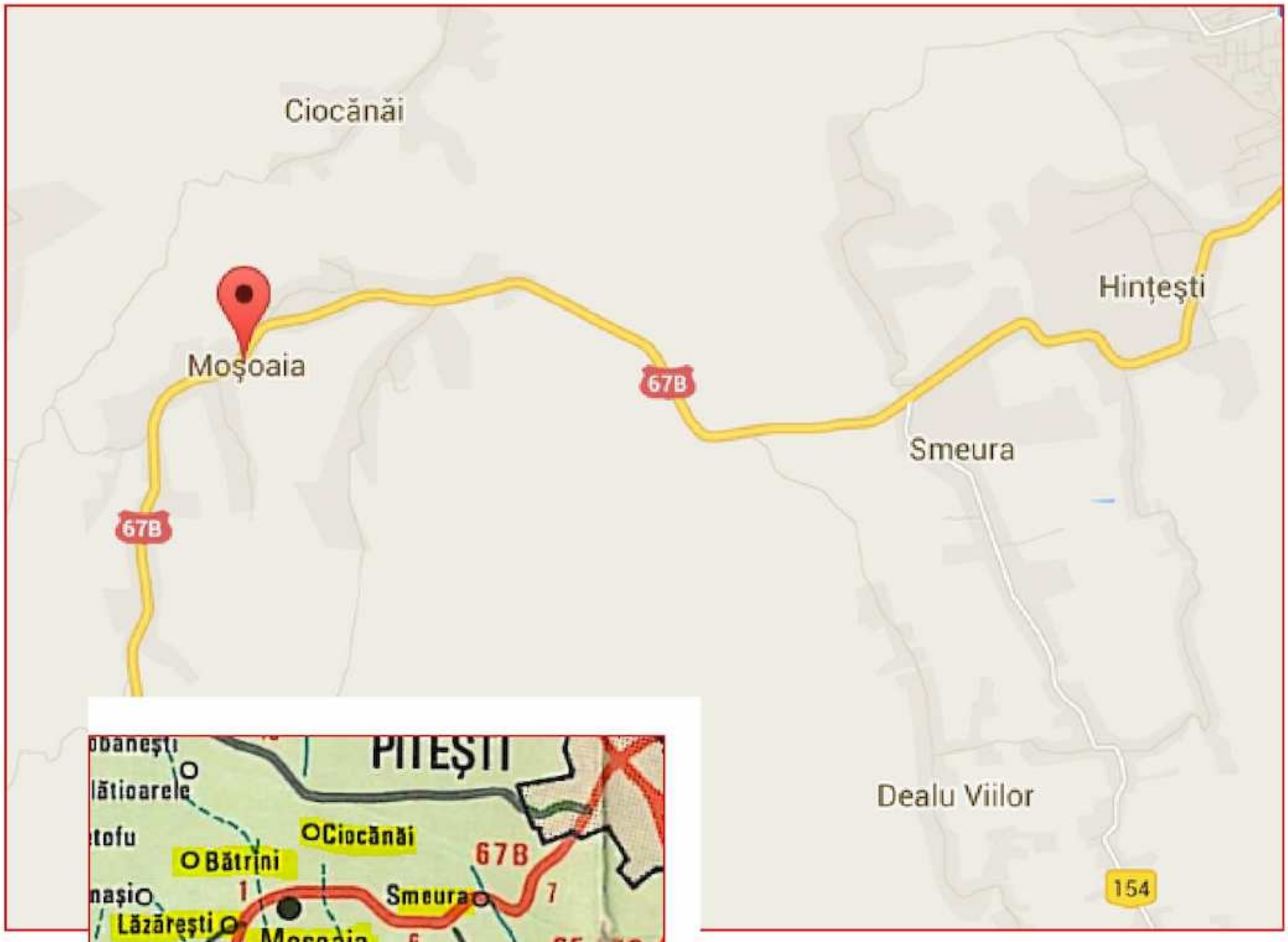
Ciocănăi
Moșoaia
67B
Hințești
Smeura
67B
Dealu Viilor
154
PITEȘTI
Ciocănăi
Bătrîni
67B
Smeura
Lăzărești
Moșoaia
6
Hințești
Dealu Viilor

PRIMĂRIA COMUNEI MOŞOAIA.

BISERICA CIOCĂNĂI.

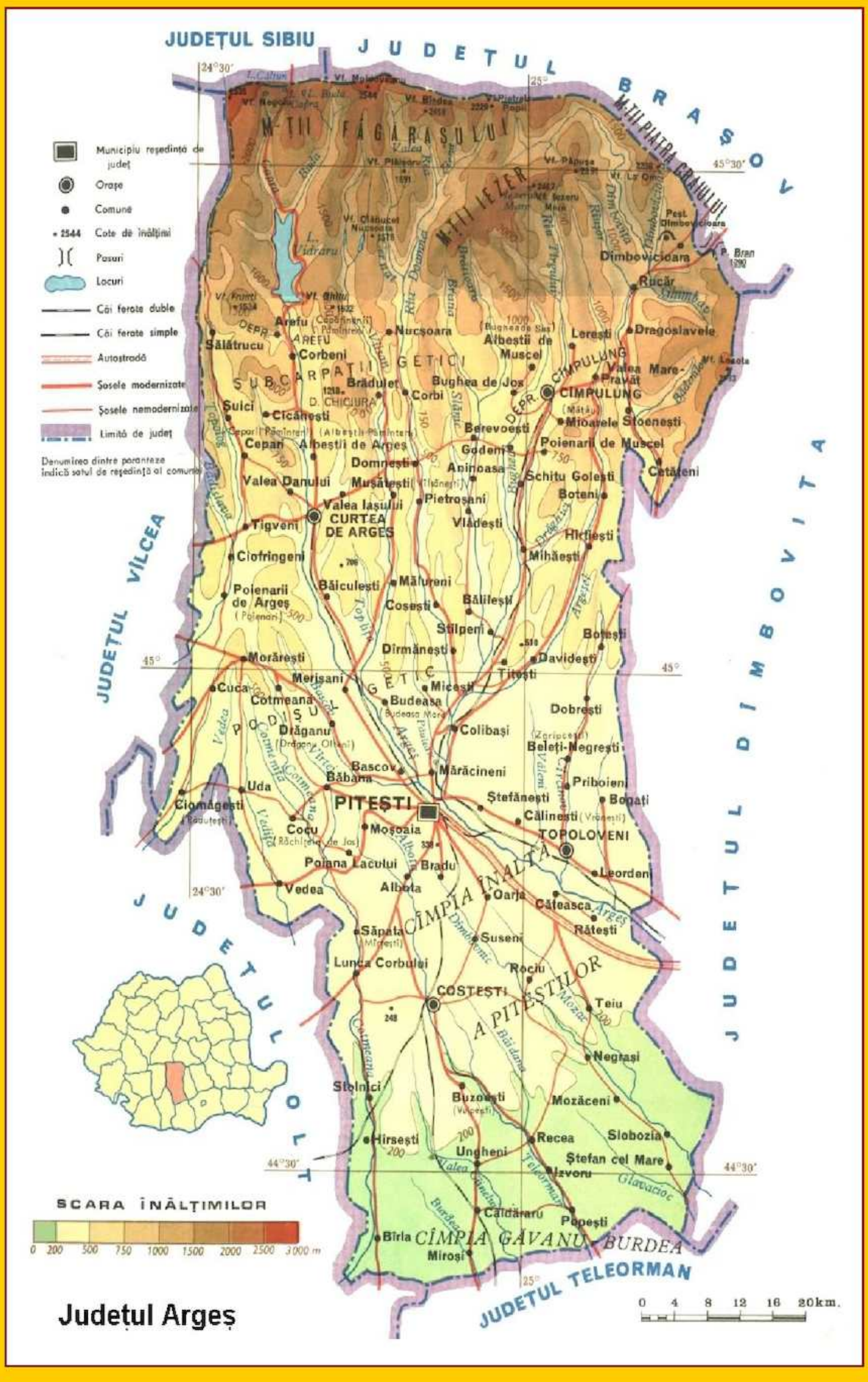

Județul Argeș